

ΕΞΕΤΑΣΤΕΑ ΥΛΗ ΕΝΙΑΙΑΣ ΤΕΛΙΚΗΣ ΓΡΑΠΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2025-2026

Ως εξεταστέα ύλη νοείται το περιεχόμενο που περιλαμβάνεται στο Αναλυτικό

Πρόγραμμα

(ΑΠ) Ιστορίας Γ΄ Γυμνασίου για τα παρακάτω κεφάλαια.

Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΤΕΡΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ (15^{ΟΣ} - 18^{ΟΣ} ΑΙΩΝΑΣ)**ΟΙ ΑΝΑΚΑΤΑΤΑΞΕΙΣ ΣΤΗ ΜΕΤΑΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ****• Οι Ανακαλύψεις**

1. Οικονομικά κίνητρα:

αναζήτηση νέων οδών προς την Ανατολή, φιλοδοξίες ηγεμόνων,
Προϋποθέσεις: νέα τεχνικά μέσα (πυξίδα αστρολάβος, πορτολάνοι, караβέλα),
νέες επιστημονικές απόψεις (σφαιρικότητα της γης).

2. Εξερευνητικά ταξίδια εντοπισμός στον χάρτη της πορείας του Βάσκο ντε Γκάμα,
του Χριστόφορου Κολόμβου και του Μαγγελάνου.3. Συνέπειες Ανακαλύψεων γέννηση Νέου Κόσμου, εξαφάνιση προκολομβιανών
πολιτισμών, δημιουργία αποικιών και αποικιακών αυτοκρατοριών (αξιοποίηση
χάρτη), ανταγωνισμοί και συγκρούσεις μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών,
παγκόσμιο εμπόριο, άνοδος αστικής τάξης, ανάπτυξη επιστημονικών κλάδων,
εκμετάλλευση ιθαγενών, αξιολόγηση συνεπειών.**• Αναγέννηση και Ανθρωπισμός**1. Αναγέννηση (ορισμός), Ανθρωπισμός (ορισμός), οικουμενικός άνθρωπος,
τυπογραφία.2. Η Τέχνη την εποχή της Αναγέννησης (τομείς ανάπτυξης, Λεονάρντο ντα Βίντσι,
Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, Μιχαήλ Άγγελος).**• Πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις (17ος-18ος αι.)**

1. Πολιτικές εξελίξεις: θρίαμβος απολυταρχίας (αξιοποίηση χάρτη)

2. Οικονομικές και Κοινωνικές Εξελίξεις αύξηση εμπορικών συναλλαγών,
ανάπτυξη λιμανιών και πόλεων, ενδιαφέρον του κράτους για το εμπόριο) όχι
αναφορά σε θεωρίες, άνοδος αστικής τάξης.**Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ****• Η εποχή του Διαφωτισμού (17^{ος} - 18^{ος} αι.)** 1. Διαφωτισμός: α) βασικά
χαρακτηριστικά β) Μοντεσκιέ (Διάκριση Εξουσιών), Βολταίρος
(Ανεξιθρησκεία), Ρουσό (Γενική Βούληση), Τζον Λοκ (Φυσικά Δικαιώματα).**• Η Γαλλική Επανάσταση (1789)**1. Αίτια Γαλλικής Επανάστασης: διαστρωμάτωση της γαλλικής κοινωνίας του 18ου
αιώνα (κοινωνική πυραμίδα πριν την επανάσταση: ηγεμόνας, ευγενείς, κλήρος,
τρίτη τάξη/ανάδειξη της αστικής τάξης, παλαιό καθεστώς), κοινωνικά και
οικονομικά προβλήματα.

2. Βασιλεία-κατάληψη Βασίλης (14 Ιουλίου), συνταγματική μοναρχία-αβασίλευτη δημοκρατία- εκτέλεση βασιλιά
  3. Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Επίδραση των ιδεών του Διαφωτισμού στη Γαλλική Επανάσταση.
  4. Κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές: αστική τάξη, λαϊκή κυριαρχία, σχέσεις κράτους με εκκλησία, έθνος - κράτος, πολίτευμα
    - **Η εποχή του Ναπολέοντα (1799-1815) και το Συνέδριο της Βιέννης (1815)**
1. Επεκτατική πολιτική (αξιοποίηση χάρτη), Συνέδριο Βιέννης και αποφάσεις, Ιερή Συμμαχία.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟ 1821 ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΝΑΔΥΣΗΣ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

- **Τα επαναστατικά κινήματα στην Ευρώπη (1820-1821) και η προετοιμασία του υπόδουλου ελληνισμού για την Επανάσταση: οι κοινωνικοί μετασχηματισμοί, ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός και η Φιλική Εταιρεία**
  1. Ανάπτυξη εμπορικών δραστηριοτήτων από τους Έλληνες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ο ρόλος της ορθόδοξης εκκλησίας, των Φαναριωτών, των προεστών, των εμπόρων και των караβοκύρηδων, των κλεφτών, των αρματωλών, παρακμή και αδυναμία της Οθωμανικής διοίκησης.
  2. Νεοελληνικός Διαφωτισμός (από ποιους μεταφέρονται οι ιδέες του Διαφωτισμού στους υπόδουλους Έλληνες, πού αναπτύχθηκε το κίνημα του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, πού αποσκοπούσε), σημαντικότεροι εκπρόσωποι του Νεοελληνικού Διαφωτισμού: Ρήγας Βελεστινλής Αδαμάντιος Κοραΐς (απλή αναφορά).
  3. Φιλική Εταιρεία: (ιδρυτές, τόπος, σκοπός), αρχές λειτουργίας.
  4. Επανάσταση στην Ισπανία, Επαναστάσεις στην Ιταλία (απλή αναφορά και για τις δύο χώρες).
- **Η κήρυξη της Ελληνικής Επανάστασης στις Ηγεμονίες και οι ευνοϊκές συγκυρίες για την εξέλιξή της στο νότιο ελλαδικό χώρο**
  1. Ηγεμονίες (Μολδοβλαχία), Ιερός Λόχος-Αλ. Υψηλάντης, Δραγατσάνι (αξιοποίηση χάρτη), λόγοι αποτυχίας.
  2. Πληθυσμιακή σύνθεση στον νότιο ελλαδικό χώρο, στρατιωτική πείρα, ευνοϊκές συγκυρίες (πόλεμος με τον Αλή Πασά).
- **Ελληνική Επανάσταση και Ευρώπη**
  1. Μορφές προσφοράς, Λόρδος Μπάιρον
  2. Αρχικά αρνητική στάση, Ιουλιανή Συνθήκη, ναυμαχία του Ναβαρίνου, Πρωτόκολλο της Ανεξαρτησίας/ Λονδίνου 1830

ΤΟ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 1831

• Ο Ιωάννης Καποδίστριας

κυβερνήτης της Ελλάδας (1828-1831)

1. Μεταρρυθμιστικό έργο του Ι. Καποδίστρια στη διοίκηση, τον στρατό, την οικονομία και την εκπαίδευση.
2. Η αντιπολίτευση κατά του Ι. Καποδίστρια (αίτια, ενέργειες, δολοφονία)

• Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 και η

Κύπρος

1. Αρχιεπίσκοπος Κυπριανός και Φιλική Εταιρεία, συμβολή της Κύπρου στον Αγώνα, 9η Ιουλίου 1821

ΤΟ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ 1833 ΕΩΣ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ

• Η περίοδος της βασιλείας του Όθωνα και η μετάβαση από την απόλυτη στη συνταγματική μοναρχία: η άφιξη του Όθωνα (1833) και η Επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου (1843)

1. Η εκλογή και η άφιξη του Όθωνα στην Ελλάδα.
2. Αίτια, Επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου, Σύνταγμα του 1844-συνταγματική μοναρχία
3. Μεγάλη Ιδέα-Αλυτρωτισμός, Κριμαϊκός Πόλεμος, Χάτι Χουμαγιούν (μόνο με αξιοποίηση χάρτη και σύνδεση μέσω του Χάτι Χουμαγιούν με τη Μεγάλη Ιδέα)

Η ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ ΚΑΙ Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

• Η πορεία προς την ελληνοτουρκική σύγκρουση: το Κίνημα των Νεοτούρκων (1908), το Κίνημα στο Γουδί (1909) και η εμφάνιση του Ελευθέριου Βενιζέλου στην πολιτική σκηνή (1909)

1. Κίνημα των Νεοτούρκων, ηγετική φυσιογνωμία, σκοπός)
2. Κίνημα στο Γουδί: αίτια, αιτήματα Στρατιωτικού Συνδέσμου και υποστήριξη από τον λαό
3. Μεταρρυθμιστικό έργο Ελευθέριου Βενιζέλου: (Σύνταγμα 1911, ένοπλες δυνάμεις)

- **Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι (1912-13)**

1. Α΄ και Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος: αίτια, αφορμή, στρατιωτικές συμμαχίες, αποτέλεσμα (Συνθήκη Λονδίνου, Συνθήκη Βουκουρεστίου – μόνο ο διαμοιρασμός εδαφών που αφορούν την Ελλάδα – αξιοποίηση χάρτη).
2. Εθνικοί έρανοι, εθελοντισμός (Ιστορία της Κύπρου)

- **Ο υπόλοιπος κόσμος: η ωρίμανση της Βιομηχανικής Επανάστασης, κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις της Βιομηχανικής Επανάστασης, η γένεση της αποικιοκρατίας και οι αποικιακοί ανταγωνισμοί**

1. Αγροτική και βιομηχανική οικονομία, μεταφορικά μέσα και επικοινωνίες
2. Εσωτερική / εξωτερική μετανάστευση, αστική τάξη, εργάτες, σοσιαλισμός (Καρλ Μαρξ), συνδικαλισμός (1η Μαΐου 1886, επιτυχίες εργατικού κινήματος), χειραφέτηση γυναίκας
3. Ασία, Αφρική (αξιοποίηση χάρτη), (ιμπεριαλισμός, αποικιοκρατικός ανταγωνισμός), συνέπειες

- **Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος (1914 – 1918) και οι μεταπολεμικές ρυθμίσεις**

1. Ιμπεριαλισμός, εθνικισμός, μιλιταρισμός
2. Αφορμή, Κεντρικές Δυνάμεις / Τριπλή Συμμαχία, Τριπλή Συνεννόηση / Αντάντ, (αξιοποίηση χάρτη), χαρακώματα, Συνθήκη Βερσαλιών, αλλαγές συνόρων (αξιοποίηση χάρτη), Κοινωνία των Εθνών.
3. Εθελοντική συμμετοχή των Κυπρίων στο πλευρό της Ελλάδας και της Αντάντ.

- **Η Ελλάδα στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο: ο Εθνικός Διχασμός (1915-1917) και οι μεταπολεμικές ρυθμίσεις (1919-1920)**

1. Σύγκρουση θέσεων Βενιζέλου – βασιλιά Κωνσταντίνου, διαρκής ουδετερότητα, Επίστρατοι, Εθνική Άμυνα/Αμυνίτες, κράτος των Αθηνών/Παλαιά Ελλάδα – κράτος της Θεσσαλονίκης/ Νέες Χώρες

2. Συνθήκη του Νείγυ, Συνθήκη των Σεβρών. (αξιοποίηση χάρτη) 3. Απόρριψη προσφοράς 1915 (Κύπρος).

- **Ο Μικρασιατικός Πόλεμος (1919-1922) και το τουρκικό εθνικό κίνημα: οι διώξεις του ποντιακού και του μικρασιατικού ελληνισμού, η Μικρασιατική Εκστρατεία (1919-1922), η Μικρασιατική Καταστροφή (1922) και η Συνθήκη της Λοζάνης (1923)**

1. Η παρουσία του ελληνικού στοιχείου στη Μικρά Ασία, διωγμοί, τάγματα εργασίας.
2. Απόβαση στη Σμύρνη, προέλαση ελληνικού στρατού (μόνο με αξιοποίηση χάρτη), εκλογές 1920, επάνοδος του Κωνσταντίνου, Μουσταφά Κεμάλ – αντεπίθεση 1921-1922 (μόνο με αξιοποίηση χάρτη), έκβαση, Συνθήκη της Λοζάνης 1923 (πρόνοιες) (αξιοποίηση χάρτη).
3. Συμμετοχή των Ελλήνων Κυπρίων εθελοντών στον Μικρασιατικό Πόλεμο.

• **Η Κύπρος κατά την πρώτη περίοδο της Αγγλοκρατίας (1878-1925)**

1. Συνέδριο Βερολίνου (1878), προσάρτηση της Κύπρου (1914), Συνθήκη της Λοζάνης (1923), Αποικία του Στέμματος (1925).
2. Διοικητικό σύστημα, Νομοθετικό Συμβούλιο

Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ (1919-1939)

- Η Κύπρος κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου: οι οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες και τα Οκτωβριανά του 1931
- 1. Αίτια (οικονομικές συνθήκες, εθνικές διεκδικήσεις), αφορμή (οικονομική πολιτική), συνέπειες (Παλμεροκρατία – αυταρχική διακυβέρνηση)

Ο Β΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ (1939-1945)

1. Αίτια (εκκρεμότητες Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, οικονομική κρίση 1929, σοβιετική επιρροή, αδυναμία Κοινωνίας των Εθνών, άνοδος φασισμού και ναζισμού), Συμφωνία του Μονάχου, «πολιτική κατευνασμού», Σύμφωνο Ρίμπεντροπ – Μολότοφ, αφορμή, συμμαχίες, στρατιωτικές επιχειρήσεις 1939-1944 (μόνο αξιοποίηση χάρτη)
2. Υλικές (απώλεια ανθρώπινων ζώων, καταστροφή πόλεων) Ηθικές (Ολοκαύτωμα, στρατόπεδα συγκέντρωσης, ατομική βόμβα)
Πολιτικές: (Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), ανταγωνισμός των δύο υπερδυνάμεων)

Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

• **Ο Απελευθερωτικός Αγώνας της ΕΟΚΑ (1955-΄59) και η Ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας (1960)**

1. Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών (ΕΟΚΑ): σκοπός ένοπλου αγώνα, αγωνιστές, ανταρτοπόλεμος, ηγέτες
2. Σχέδια λύσης (απλή αναφορά, χωρίς λεπτομέρειες) Τριμερής διάσκεψη (1955), Σχέδιο Ράντκλιφ (1956), Σχέδιο Μακμίλλαν (1958)
3. Συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου, Σύνταγμα του 1960 (βασικές πρόνοιες), *Κυπριακή Δημοκρατία Ανεξαρτησία, Αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ΄ (πρώτος πρόεδρος Κυπριακής Δημοκρατίας), εγγυήτριες δυνάμεις, ΕΛΔΥΚ, ΤΟΥΡΔΥΚ.*
4. Προεδρικό σύστημα

• **Οι διακοινοτικές ταραχές και η κρίση του Κυπριακού Ζητήματος από το 1963 έως το 1974**

1. Διακοινοτικές συγκρούσεις 1963-64: Αναθεώρηση των 13 σημείων του συντάγματος, διακοινοτικές συγκρούσεις, UNFICYP, πράσινη γραμμή, ΤΜΤ, ΕΟΚΑ Β΄.

• **Το Πραξικόπημα και η Τουρκική Εισβολή του 1974 στην Κύπρο**

1. Πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου 1974, Χούντα Συνταγματαρχών, Τουρκική Εισβολή (Α΄- Β΄ φάση), κατοχή (αξιοποίηση χάρτη), πρόσφυγες, εγκλωβισμένοι, αγνοούμενοι, εποίκισμός.
2. Οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες, Καταστροφή μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς

